

BOJ PROTI TERORISMU V ÚZEMÍ

COMBAT TO TERRORISM IN TERRITORY

RNDr. Jan Procházka, Ph.D., doc. RNDr. Dana Procházková, DrSc.

ČVUT, fakulta dopravní
prochazkova@fd.cvut.cz

Klíčová slova:

Radikalizace, Terorismus, Projekt ISDEP, Prevence, Represe, Intervence

Keywords:

Radicalization, Terrorisms, Project ISDEP, Prevention, Repression, Intervention

Abstrakt:

Současná Evropa se potýká s novou vlnou terorismu, spojenou především s náboženskými rozdíly. Spolu s náboženským extremismem opět ožívá extrémismus etnický a národnostní. Projekt Evropské Unie „Improving Security by Democratic Participation“ (ISDEP), česky „Zlepšení bezpečí pomocí demokratické participace“ hledá nástroje pro potírání extremismu v souladu s lidskými právy. Osoby, které provádějí teroristické útoky, bývají často obětí řízeného působení teroristických organizací, které míří na jejich zranitelnosti. Cílem předloženého článku je popsat koncepci, která byla v rámci projektu ISDEP vyvinuta pro prevenci, represi a intervenci při potírání radikalizace zranitelných osob.

Abstract:

Europe is facing a new wave of terrorism today, associated primarily with religious differences. National and ethnic extremism have returned back with increasing of religious extremism. European Union project "Improving Security by Democratic Participation" (ISDEP) is looking for tools to coping with extremism in accordance with human rights. Persons who carry out terrorist attacks are often the victims of influence and propaganda managed by Terrorist organizations, which are heading to their vulnerability. The aim of the present paper is to describe a concept that was developed with project ISDEP. The concept is composed from prevention, repression and intervention during coping with radicalization of vulnerable people.

Úvod

Člověk je vybaven intelektem, který mu na jedné straně umožňuje přetvářet prostor, ve kterém žije a vytvářet opatření pro svoji ochranu, a na druhé straně úmyslně ničit druhé lidi a jejich prostředí, když se nechovají dle jeho představ. Proto se předložená práce zabývá terorismem, který chápe jako jednotlivcem nebo skupinou lidí prováděné násilné porušování jak práv ostatních lidí, tak veřejného zájmu ve svůj prospěch.

Veřejný zájem v daném kontextu je chápán jako zajišťování bezpečí a rozvoje lidské společnosti a jejich jedinců. Otevřeně řečeno nejde o způsob života, při kterém každý může

všechno, ale o způsob života, ve kterém má každý člověk zajištěnu existenci, bezpečí a rozvoj, a zároveň ani při svých kritických podmínkách neohrožuje ostatní lidi a prostředí, ve kterém on a ostatní lidé žijí. Proto každý jedinec musí dodržovat jistá pravidla, která kodifikuje právní řád, a též morální a etické zásady většinového společenství. Právní řády vytváří intervaly pro chování lidí v každé společnosti. Jejich srovnání ukazuje, že intervaly nejsou stejné ve všech zemích a jejich hranice nejsou obvykle striktní, a proto též existují rozdílné stupnice při klasifikaci úmyslných činů [11].

Rozdílné hodnotové stupnice působí, že čin, který je v jedné lidské komunitě ještě přijatelný, je v jiné komunitě již nepřijatelný. Neexistence ostrého rozhraní mezi přijatelným a nepřijatelným chováním jedince či skupiny jedinců způsobuje, že adekvátnost a neadekvátnost použitých prostředků pro dosažení práv se posuzuje ad hoc podle situace. Na základě uvedeného faktu nelze jednoznačně určit hranici škodlivosti (kritičnosti) v chování jedince či skupiny jedinců. Jakmile však dochází ke ztrátám, škodám a újmě na veřejných chráněných aktivech, jde již o nepřijatelné chování, do kterého patří terorismus.

1. Evropská unie a boj s extremismem a terorismem

EU na boj proti terorismu vynakládá nemalé finanční prostředky a snaha o posílení vnitřní spolupráce členských států a snaha o posílení spolupráce se třetími zeměmi se v souvislosti s útoky v Madridu (11. března 2004) nebo v Londýně (7. července 2005) stále zvyšuje. Ani po přijetí Lisabonské smlouvy se spolupráce v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU nijak výrazně nezměnila. Stále o zabezpečení EU rozhoduje Rada nebo Evropská rada (jde tedy o mezivládní spolupráci a jednomyslné rozhodování), které v oblasti bezpečnostní politiky nemají možnost přijímat jakákoli legislativní opatření. Vzhledem k uvedené skutečnosti se EU v rámci mezivládní spolupráce snaží čelit hrozbám terorismu a radikalizace nastavením optimální spolupráce relevantních institucí jednotlivých členských států. Aktuální relevantní dokumenty v předmětné oblasti jsou:

- **2003: Evropská bezpečnostní strategie,**
- **2005: Strategie EU pro boj s terorismem,**
- **2009: Bezpečná Evropa v lepším světě,**
- **2010: Stockholmský program, (ER),** ve kterém jsou uvedeny priority EU v předmětné oblasti do roku 2014 [12].

Primárním dokumentem EU je Strategie EU pro boj proti terorismu, přijatá Evropskou komisí v prosinci 2005. Dokument nastiňuje hlavní cíle a nástroje EU v rámci protiteroristické politiky. Strategie Evropské komise v oblasti bezpečnosti je založena na mezinárodních aktivitách a v oblasti vnitřní bezpečnosti směřuje k realizaci účinnější prevence a přijetí koordinovaných opatření v boji proti radikalizaci potenciálních teroristů a rostoucí hrozbě násilného politického extremismu v celé Evropě. Obsahuje čtyři hlavní témata: prevence; ochrana; stíhání; a reakce.

Strategie popisuje přijaté nástroje a opatření v rámci EU a jejich vazbu na opatření přijatá v rámci jednotlivých členských států a spolupracujících třetích států. V první části jde též o prevenci radikalizace a náboru lidí do teroristických skupin zabránění financování terorismu. V druhé části jde o ochranu občanů, kritické infrastruktury a hranic. Ve třetí části jde o ustavení právního rámce EU pro boj s terorismem, posílení spolupráce policejních, zpravodajských a celních útvarů a o posílení soudní spolupráce. V poslední části pak jde o zvládnutí boje s terorismem.

Strategie Evropské komise v oblasti prevence je založena na mezinárodních aktivitách v oblasti vnitřní bezpečnosti a směřuje k realizaci účinnější prevence a přijetí koordinovaných opatření v boji proti radikalizaci potenciálních teroristů a rostoucí hrozbě násilného politického extremismu v celé Evropě. Do oblasti prevence jsou pak dále zahrnována témata:

- prevence radikalizace a náboru členů teroristických skupin,
- zabránění financování terorismu,
- výbušniny (posílení bezpečnosti v souvislosti s obchodem, transportem a označováním výbušnin a rozbušek).

2. Data a metody

Výklad způsobu boje proti extremismu a terorismu byl vytvořen na základě výsledků, které byly získány na základě vlastních výzkumů při řešení výzkumného projektu FOCUS [13], který byl financovaný EU, kritické diskuse odborníků, kteří se podíleli na projektu ISDEP, též financovaného EU [2] a na základě zkušeností autorky z fyzické ochrany a ostrahy kritických objektů, jakými jsou jaderné elektrárny, vodní zdroje, nádraží, nemocnice, důležité sklady apod. Při zpracování základů boje proti extremismu a terorismu byly též použity citované výsledky dalších odborníků, kteří provedli výzkumy v příslušné oblasti. Kostru tvořil materiál zpracovaný v rámci projektu ISDEP, o kterém se dále zmíníme.

Evropský projekt „*Improving Security by Democratic Participation- Zvyšování bezpečí demokratickou účastí*“ (ISDEP) [2] je zaměřen na prevenci terorismu za pomoci boje s radikalizací. Projekt na základě poznání procesů radikalizace chování jedinců i skupin jedinců, se zabývá včasnou reakcí, která používá legitimních zdrojů, sil a prostředků k odvrácení násilného prosazování cílů jedinců či skupin jedinců. Jeho cílem je vytváření nástroje pro veřejné instituce a nevládní organizace, který spočívá v tom, že veřejné instituce a nevládní organizace po rozpoznání kritického chování jedinců či skupin jedinců podají pomocnou ruku zranitelným jedincům či skupinám jedinců, a tím zamezí jejich náboru do teroristických skupin. Předmětná včasná intervence vhodně doplňuje politiku veřejných institucí v demokratických zemích Evropské unie zacílenou na prevenci úmyslných činů a zajišťuje, že se sníží náklady na zvládnutí dopadů úmyslných činů a obnovu přijatelné sociální situace a veřejného blaha.

3. Základy vzdělávání pracovníků z první linie boje proti terorismu

Cílem současné lidské společnosti je bezpečí a možnost rozvoje tj. bezpečný domov, bezpečná komunita, bezpečný stát i bezpečný svět. Uvedená přání jsou možná jen ve svobodné a demokratické zemi, kde jsou zaručena základní lidská práva pro všechny obyvatele. Každý jedinec lidské společnosti musí dodržovat jistá pravidla, aby on byl bezpečný a rozvíjel se a zároveň, aby neohrožoval bezpečí a udržitelný rozvoj sousedů. Je však historickou skutečností, že v každé době dochází k narušování území a lidské společnosti pohromami, a jednou z nich je negativní lidská činnost s názvem terorismus, které se budeme věnovat dále.

Terorismus je pojem, který se stal strašidelným symbolem poslední doby. Výskyt terorismu nelze limitovat teritoriem. Lze jen uvést, že některá teritoria vyspělých zemí s velkou hustotou obyvatelstva, ekonomickým a symbolickým kapitálem jsou ohrožena více. Moderní doba nemá náležitou ochranu proti anonymním teroristickým aktům, zapomnělo se i na poučení z historie, kdy výsledkem protiteroristických tažení bylo povětšinou ustanovení represivního

policejního státu a režimu, což spíše vedlo k výskytu represí a brutality vůči jistým společenským vrstvám než k vymýcení terorismu.

S ohledem na události v uplynulých měsících v severní Africe, na Blízkém východě a na Ukrajině, hrozí nyní Evropě další příval potencionálních teroristů, protože uprchlíci, blížící se k italským břehům a žádající o azyl, jsou v podstatě nekontrolovatelnou masou lidí, kteří se mohou stát teroristy jen kvůli tomu, aby se najedli. Lze očekávat spící buňky, které můžou čekat na pokyn zahájit teroristický útok.

Hranice států Evropské unie jsou nyní velmi prostupné a kontrolovat pohyb uprchlíků je velmi problematické. Účinnost specifických typových plánů, které jsou připraveny pro řešení potenciálních krizových situací a v nich uvedených opatření a činnosti naráží na svobody člověka a demokratické zásady lidské společnosti, a proto mohou být aplikovány jen v kritických případech.

4. Teror je psychologická válka v území

Prakticky každý anti-teroristicky smýšlející člověk vnímá terorismus a vše, co s ním souvisí, jako negativní, zlý a hrůzostrašný jev. Téměř kdokoliv si dává terorismus do souvislosti s bombovými útoky, únosy letadel, držení rukojmí a tolik mediálně propíraným a tragickým 11. zářím 2011. Paradoxně to je ta „vytyčená latka“, o kterou teroristé bojují. Chtějí se dostat do podvědomí lidské společnosti pod záštitou výše uvedených specifík. Touží vyvolat v lidech strach, a psychologicky na ně působit. Bohužel je nutné konstatovat, že se jim to náležitě daří. Jak bychom si jinak mohli vysvětlit skutečnost, že když teroristé zaútočí, vyděsí tím prakticky celou planetu Zemi. Když je přímým cílem například Londýn, tak ve Francii už se „třesou, že oni jsou ti další na řadě“ atd.

V médiích se okamžitě objevují spekulace o tom „komu zvoní hrana“, tj. kam se teroristé přesunou příště a jaké to pravděpodobně bude mít následky. Chceme být detailně informováni o všem, co se děje, nesmíme však zapomenout, že mediální obraz se ne vždy slučuje s realitou. Média bychom proto měli brát s určitou rezervou, informace pokud možno čerpat ze seriózních zdrojů, nebo alespoň porovnávat zdroje více a především se snažit vytvořit si svůj vlastní neovlivněný úsudek, je-li to alespoň trochu možné. Odborník na terorismus plk. doc. PhDr. Marián Brzybohatý, PhD. v rozhovoru uveřejněném na webových stránkách [1], se k danému tématu vyjádřil následovně **„Existují vzdělávací programy pro novináře informující o skutečnosti, že mohou být zneužití v rámci psychologických operací, nebo naopak, že mohou pomoci působením na veřejné mínění proti psychologickému terorismu? Pokud vím, takový program v současné době nikdo neposkytuje. Do určité míry se o to snažila armáda. Podívejte se však na situaci v Iráku, kdy americká armáda převzala kontrolu nad informačními toky a zase manipulovala s novináři, se čtenáři, diváky a to způsobem, jaký ona považovala za vhodný. Média mohou být velmi vlivný manipulační prostředek. Jejich prvotním zájmem je získat peníze, získat co největší vliv a tomu se přizpůsobují zprávy. Média jsou také nástrojem politiky. Když slyším pojem „nezávislá média“, tak se musím trochu usmát. Možná BBC. Na toto téma jsem nedávno mluvil s kolegou a shodli jsme se, že v této zemi jsou tak 2% lidí, kteří jsou schopni se v záplavě informací médií do určité míry orientovat a 1% lidí, kteří jsou schopni ji ovlivnit. To ostatní jsou spotřebitelé.“**

Je také pravdou, že lidé volí teroristické útoky v případě, když jsou si vědomi, že nemohou jinak bojovat proti systému, a útok je pro ně jediná možnost, jak na sebe a své problémy

upozornit. Z toho vyplývá, že terorismus je též smutným projevem slabosti, bezradnosti, zoufalství a samozřejmě i fanatismu. Bitva teroristů je prakticky prohraná, ale oni to nechtějí vzdát, proto šíří v lidech strach v naději, že psychologický nátlak, tj. psychologická válka nějakým způsobem ovlivní jejich pozici, mezinárodní vztahy, politické, ekonomické či náboženské aspekty [10].

Psychologická válka je na rozdíl od psychologického terorismu vždy vedena ve válečném období a je nasměrovaná proti nepřítelům a civilnímu obyvatelstvu. Hlavním účelem je přivést protivníky ke změně názorů, postojů a posléze chování. Nejdůsledněji se psychologická válka používala v době Druhé světové války [5].

Psychologická válka se vede proti lidským myslím [3]. Jde o jednu z nejstarších technik informační války, která se užívá od počátku lidských dějin ve snaze přesvědčit či zastrašit oponenta. Armády se vždy snažily, aby jejich síly vypadaly silnější nebo slabší, než ve skutečnosti jsou, nebo přesvědčovaly nepřátelské vojáky, že nemají naději na žádný útek, a vyzývaly je, aby se vzdali. V současnosti jsou jejím nástrojem zejména masová komunikační a sdělovací média. Většina informací, která z médií přichází, je pozměněna tak, aby vyhovovala potřebám psychologické války strany, kterým daná média slouží. Proto přímý přenos z válečného konfliktu nemusí být autentický, přesný a objektivní. Novináři jsou často pod dozorem státních orgánů a cenzorů [9].

Marian Brzybohatý předmětnou skutečnost vysvětluje ve své knize následovně: „*Nezbytným předpokladem úspěchu psychologické války je současné vedení informační války stejně tak, jako je z hlediska vedení teroristických psychologických operací nutností využívání informačního terorismu. Jedna bez druhé nemůže dlouho existovat*“ [1].

Metod a prostředků psychologické války je velké množství [5], např. dezinformace, propaganda, podvrhy či falšování dokumentů, únosy, vraždy významných osob, vydírání, či zastrašování a hrozby. Všechny uvedené jevy působí na lidskou psychiku, přímo ji ovlivňují a lidé pak jednají pod nátlakem. Ve zkratových momentech se chovají jinak než v běžných nevypjatých situacích.

5. Bezpečnost a ochrana obyvatelstva v území

O ochraně obyvatelstva bylo za posledních třináct let napsáno nespočet knih a brožur. Na téma „*Jak se chovat v případě teroristických akcí*“ se už nezamýšlí jen špičkoví odborníci, jako jsou politici, vojáci, policisté, hasiči, zdravotníci, bezpečnostní analytici, ale bohužel už je zde doba, kdy se zmíněná otázka týká i běžných, prostých občanů. „Doporučené modely chování ohrožených nebo zasažených osob závisejí na druhu hrozby nebo na způsobu provedení teroristického útoku, eventuálně jeho pohrožením [8]. Nad čím je také potřeba se zamyslet, je fakt, že panika při teroristickém útoku spojená s neznalostí, může obětem způsobit mnohem větší ztráty na životech než útok samotný. Nikdo předem netuší, jak se zachová v kritické situaci, je-li schopný logicky uvažovat, či zpanikaří a svým rozrušeným přístupem ohrozí nejen sebe, ale také ostatní kolem sebe. Odborníci ve vyspělých zemích vsází na osvětu a výchovu obyvatel, která podle statistických průzkumů může snížit následky útoků na chráněných aktivech až o 50% [3].

Podstatnou nezbytností v rámci bezpečnosti je informovanost obyvatelstva o potenciálně nebezpečných místech, mezi která spadají prostory s vysokou koncentrací osob. V dnešní

vyspělé době se vyskytují v hojném počtu, riziko stoupá s vyšším počtem obyvatel v jednotlivých městech. Jde např. o: stanice metra, autobusová a vlaková nádraží, letiště, nákupní centra, sportovní stadiony, koncertní sály, kina a divadla, náměstí a rušné ulice, školy, sportovní akce, haly a stadiony, divadla, kina, diskotéky. Mezi ohrožené objekty patří i strategické objekty jako jsou elektrárny, zásobárny pitné vody, mosty, tunely a vojenské objekty. Mezi další napadnutelné cíle jsou vládní objekty jako parlament, ministerstva a sídla vlády a prezidenta, zastupitelské úřady (především USA, Velké Británie a Izraele), úřady OSN či jiných organizací. Často atakované jsou také židovské památky a informační sítě.

V současnosti se objevují nová bezpečnostní rizika, protože jsou k dispozici nové technologie, které „nabízejí— teroristickým skupinám nové a hlavně účinnější zbraně proti celému světu. Mezi zmíněné technologie patří možnosti zneužití zbraní hromadného ničení, chemických a biologických zbraní. Ohrožena je i celosvětová informační a komunikační síť, kterou neustále napadají hackeři [6,8].

První pokusy o potírání terorismu v celosvětovém měřítku se objevily ve 30. letech, kdy v roce 1937 Společnost národů, jako první mezinárodní organizace, navrhla v rámci boje proti terorismu dvě konvence. První odsuzovala teroristické činy, mezi něž zahrnovala úklady o život hlav států nebo jejich nejbližších rodinných příslušníků a dalších vládních představitelů. Rovněž zakazovala akty mezinárodního terorismu, zahrnující újmu na zdraví osob nebo poškozování majetku, spáchané občany jednoho státu proti občanům jiného státu. Druhá konvence byla ustavujícím dokumentem Mezinárodního trestního soudu a obsahovala právní výklad teroristických zločinů. Zmíněné smělé kroky však měly zanedbatelný účinek, neboť konvence před vypuknutím 2. světové války ratifikovalo jen 13 států [6].

V roce 1975 bylo na popud Velké Británie založeno bezpečnostní fórum států ES s názvem TREVI (Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence Internacional). Díky existenci fóra se každého půl roku setkávají ministři vnitra a spravedlnosti členských zemí EU spolu s experty z oboru. Vedle terorismu, jenž je hlavním tématem, se na předmětných schůzích řeší nezákonný obchod s drogami, se zbraněmi a jiné aktivity spojené s organizovaným zločinem. Podobnou organizací je Police Working Group of Terrorism a velmi důležitou roli v boji proti terorismu hraje mezinárodní organizace INTERPOL, jehož členem je Česká republika. INTERPOL je nezbytný v případech pátrání po nezvěstných, či podezřelých osobách i věcech. Zároveň se orientuje na výměnu informací o teroristických aktivitách [1].

Podle [1] jsou nejdůležitějšími oblastmi v ČR v rámci prevence, celkové bezpečnosti a přípravy jsou následující prostředky:

1. Zpravodajství (strategické, taktické), které je považováno za základní prostředek boje s terorismem.
2. Zpravodajské služby. V České republice jde o: Bezpečnostní informační službu (BIS) – Security Information Service, Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI) – Office for Foreign Relations and Information, Vojenské zpravodajství (VZ) – Military Intelligence. Nejznámější zpravodajské služby v USA jsou FBI – Federal Bureau of Investigation a CIA – Central Intelligence Agency.
3. Legislativa. Do českého trestního práva bylo unijní vymezení teroristického činu transponováno do skutkových podstat (odst. 95 zákon č. 40/2009 Sb. – trestní čin se nepromlčuje) [10].
4. Vyšetřování – důležitá činnost při objasňování teroristických incidentů.
5. Speciální jednotky. Zkušenosti ukazují, že na prvních příčkách boje proti terorismu jsou vycvičené speciální policejní jednotky. Účinnost předmětných jednotek není založena na

jejich velikosti, či palební síle, ale na mimořádných schopnostech, dovednostech, znalostech a výkonnosti jejich příslušníků, bezprostředně souvisejících s kvalitou jejich výcviku.

6. Integrovaný záchranný systém (IZS), tj. systém spolupráce při odezvě, který zahrnuje policisty, hasiče, zdravotní záchrannou službu, další, i armádu (zákon č. 239/2000 Sb.).
7. Spolupráce – jak na mezinárodní, tak i na vnitrostátní úrovni.
8. Public relations a PSYOP (psychologické operace), jejichž cílem může být například eliminace teroristické propagandy, snížení účinku posttraumatického šoku nebo příprava veřejnosti na možnost teroristických útoků a na optimalizace jejího chování v krizových situacích [7].
9. Věda a výzkum - jsou hodnoceny jako nejefektivnější a stěžejní nástroj v bezpečnostní praxi.

Z výše uvedeného logicky vyplývá, že celosvětové organizace jako jsou Mezinárodní společenství OSN, EU, NATO, Organizace pro bezpečnost a spolupráce v Evropě atd. se problematikou terorismu a bojem proti němu důkladně zabývají a společně vytváří dohody, smlouvy, úmluvy, které všechny zainteresované státy spojují v boji proti terorismu a za celkovou bezpečnost.

První mezinárodní smlouva zabývající se bojem proti terorismu byla vytvořena v roce 1963 a počet smluv samozřejmě stále roste [6]. Předpokladem účinného boje proti terorismu je, aby všechny mezinárodní smlouvy byly urychleně podepsány a ratifikovány ostatními zeměmi a především pak naplněny v praxi [10]. Uvedené smlouvy a dohody jsou významnými náležitostmi v celosvětovém boji proti terorismu. Normy jsou následně používány v právních systémech jednotlivých zemí. Termín protiterorismus obvykle vyjadřuje souhrn opatření a aktivit, jejichž účelem je prevence, potlačení a odstraňování následků teroristických akcí. První zemí, která se o formulaci globální celosvětové protiteroristické politiky zasazovala, byly Spojené státy americké. Postupně se k nim přidávala řada dalších zemí, které dnes spolu v dané oblasti spolupracují. Jedním z hlavních cílů protiteroristické politiky je zmírnění a potlačení problémů které k teroristickým činům podněcují.

6. Základní výstupy poznatky pro boj s extremismem a terorismem

Podle projektu ISDEP [2] nepatří boj s extremismem a terorismem jen do represe, kterou provádí policie a jí podobné složky. Je třeba použít i prevenci a možné demokratické prostředky. Znalosti, které musí znát osoby z první linie, ověřené v praxi před přípravou výukových modelů projektu ISDEP jsou dále uvedeny v logickém pořadí:

1. Pachatel teroristických útoků je brán jako osoba, či skupina osob, které prošly procesem radikalizace od obyčejné nespokojenosti k nejvyššímu stavu radikalizace.
2. K radikalizaci většiny osob dochází v důsledku určitého pocitu křivdy.
3. Lidská společnost dosahuje snížení radikalizace pomocí poskytnutí alternativ osobám, které jsou náchylné k radikalizaci v důsledku křivdy, tj. z hlediska chování lidí jde o osoby zranitelné.
4. Proto veřejná správa, bezpečnostní složky a občanské organizace se musí snažit odhalit osoby ve vyšším stádiu radikalizace a nalézt možnosti, jak jejich situaci řešit (de-radikalizace, oddělení od radikální skupiny).
5. Deradikalizaci provádí pracovníci v prvních liniích práce s lidmi. Aby prováděli práci dobře, musí být vyškoleni.

Zásady školení jsou následující:

- protagonisté extremismu a terorismu jsou chápáni jako nepřítel,
- veřejná správa i další složky lidské společnosti musí najít a aplikovat postup zacílený na zajištění bezpečí lidí.

Strategie boje pracovníků v první linii proti extremismu a terorismu je následující:

1. Poznej svého „nepřítele“!
2. Seznam se s procesy, které nepřítel využívá!
3. Sestav strategii boje proti nepříteli na všech úrovních a proti všem dopadům!
4. Uveď strategii v život, tj. bojuj!

Základní poznatky pro boj s extremismem a terorismem:

1. Jelikož nejtěžší boj je s extrémisty, kteří vychází z ideologické podstaty, tak v souladu s EUROPOLEM je třeba používat následující dělení ideologických ukazatelů: náboženské; etnicko-nacionální; levé křídlo; pravé křídlo; a vlastní důvody.
2. Při získávání příznivců extrémistické organizace používají následující nástroje, kterým se říká jako zlaté hrozby: vnímání nerovnosti / nespravedlnosti; kulturní / náboženské rozdíly; příbuzenství / pocit sounáležitosti; obviňující rétorika; účel světí prostředky; charismatičtí / inspirující vůdci; územní příslušnost; společenský status / mediální pozornost; symboly a symbolika; propaganda; a osamělý útočník (speciální a nejnebezpečnější) [2].
3. Jako projev příslušnosti osob k extrémistické skupině jsou používány: vizuální identifikace; vizuální značky, vlajky; oblečení, uniformy, masky a pokrývky hlavy; media, hudba, internet a stahované materiály; knihy, letáky, plakáty, publikace a náboženské texty; citáty, poznámky nebo zvýraznění dat; a sbírky, zbraně,
4. Proces radikalizace je znázorněn na obrázku 1 [4].
5. Nástroje protiteroristického boje je třeba členit dle územních úrovní: státní (makro), regionální (meso) a obecní (mikro) a dle fází – prevence, represe a intervence; obrázek 2 [4].

Obrázek 1: Proces radikalizace, o který se opírá projekt ISDEP



Zdroj: přeloženo z [4]

Obrázek 2: *Nástroje projektu ISDEP odlišené dle územních úrovní a dle fází – prevence, intervence a represe.*

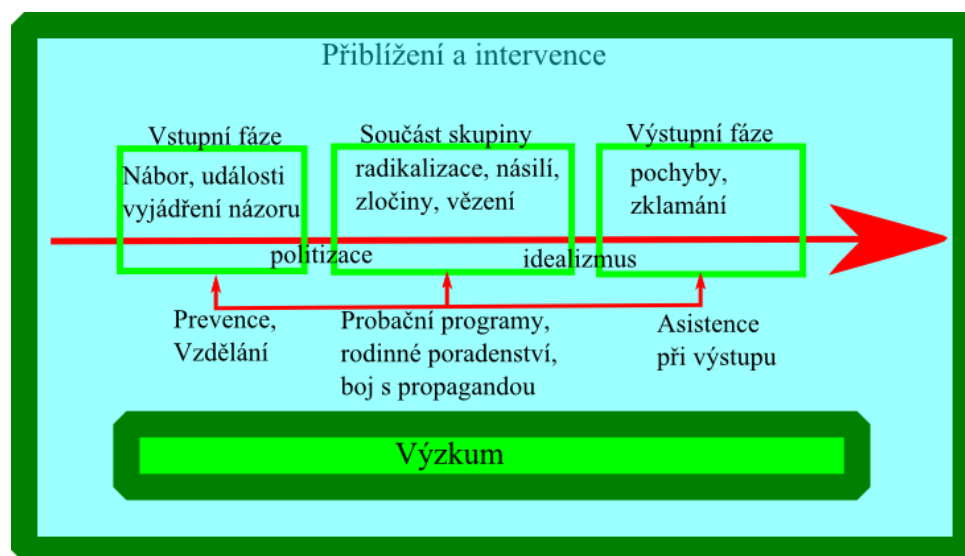
	Makro	Meso	Mikro
Prevence	vzdělání, výzkum občanská společnost práce s mladými	program soudružnosti společnosti	návštěvy bývalých extremistů ve školách
Represe	národní legislativní architektura	sledování komunit potírání extremistických skupin	Domovní prohlídky vězení
Intervence	projekty proti radikalizaci	rodinné poradenství	programy deradikalizace

Zdroj: přeloženo z [4]

6. Pracovníků v první linii boje proti extremismu a terorismu v oblasti prevence, která vlastně představuje včasnou odezvu na kritický výskyt extrémistických tendencí, se musí soustředit na úseky: identifikaci cílů; metody intervence; zvládnutí rizik; sdílení informací a dat; spolupráci mezi organizacemi bojujícími proti extremismu a terorismu; a propojení témat ve všech oblastech nutných pro vytváření bezpečného lidského systému.
7. Pro oblast intervence i represe jsou důležité: národní strategie; národní zvyklosti; a národní legislativa, přičemž je nutné, aby **represe problém řešila** a nebyla jeho součástí, tj. nezvyšovala kritičnost problému, který je příčinou radikalizace.
8. Oblast intervence probíhá podle modelu znázorněného na obrázku 3 [4]. Z obrázku vyplývá, že prevenci před nábořem do extrémistických skupin musí zajistit především vzdělání. Pracovníci z první linie boje proti extremismu a terorismu pak musí umět jednat s příslušníky před i po nástupu trestu a po jejich deradikalizaci, tj. návratu k běžnému chování ve společnosti, jim musí umět pomoci v zapojení do normálního života lidské společnosti.

Další údaje a podrobnosti jsou v knize [12].

Obrázek 3: Model procesu intervence



Zdroj: přeloženo z [4]

Závěr

Předložená práce shrnuje základní údaje o terorismu i o boji proti terorismu v území. Po útoku Al-Káida na světové obchodní centrum dne 11. září 2011 se často v odborné literatuře mluví o tom, že předmětný útok si vynutil založení nové odborné disciplíny, a to ochrana kritické infrastruktury. Před zmíněným teroristickým útokem se pokládalo zabezpečení infrastruktur za vysoce kvalitní, tj. nepřipouštělo se zničení elektráren, přerušení dodávek vody, vyřazení telefonního a datového spojení, odepření přístupu do informačních sítí a znepřístupnění internetu ve velkém rozsahu v důsledku úmyslného útoku. Zmíněné systémy byly optimalizovány z hlediska zisku, účinnosti provozu a malých nákladů. Z dnešního pohledu lze říci, že v oblasti veřejné politiky po více než sto let byla ekonomika upřednostněna před bezpečím lidí. Po útoku otázky zabezpečení a bezpečnosti kritické infrastruktury nabyly na významu a dostaly se do popředí zájmu.

Práce se soustřeďuje na nástroj, který je vyvinutý v projektu ISDEP a představuje včasnou odezvu na úmyslné činy, které se vyskytují v lidské společnosti. Na jeho základě a výsledků vlastních výzkumů vytvořili autoři logicky uspořádaný soubor poznatků pro vzdělávání pracovníků z první linie boj občanské společnosti proti extremismu a terorismu.

Seznam zdrojů

- [1] BRZYBOHATÝ, Marian. *Současné vývojové trendy terorismus a vybrané pedagogické problémy výcviku speciálních jednotek*. Praha: PAČR 2001, ISBN 80-7251-073-8; www.elien.cz
- [2] EU. *Improving Security by Democratic Participation (ISDEP)*. No. OME/2011/ISEC/AG/RAD/4000002147, Brussels 2013.
- [3] HORGAN, J. *The Psychology of Terrorism*, 5. edition, London GB: Routledge, Taylor&Francis Group 2008. ISBN 978-0-7146-8239-6.
- [4] ISDEP management team: *ISDEP Training Menu*. www.isdep.eu

- [5] KARLOVÁ, Věra. *Terorismus a psychologická válka*. Bakalářská práce. Praha: UJAK 2011, 69p.
- [6] KOLEKTIV AUTORŮ. *Encyklopedie – Světový terorismus*. Praha: Svojk & Co., 2001, 513p. ISBN 80-7237-340-4.
- [7] KRÁTKÁ, Růžena, BRZYBOHATÝ, Marian. *Skills Development Centre ELiEN 2006-2008*. <http://elien.cz/marian-brzybohaty.html>>.
- [8] MIKA, Otakar. *Současný terorismus*. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-409-8.
- [9] NOVOTNÝ, M. *Informace jako zbraň 21. století*. <http://www.21stoleti.cz/view.php?cisloclanku=2003112127>>.
- [10] PIKNA, B. *Mezinárodní terorismu a bezpečnost Evropské unie: právní náhled*. Praha: Linde Praha a.s., 2006. Instrumenty mezinárodního práva, s. 54. ISBN 80-7201-615-6.
- [11] PROCHÁZKOVÁ, Dana. *Strategické řízení bezpečnosti území a organizace*. ISBN: 978-80-01-04844-3. Praha: ČVUT 2011, 483p.
- [12] PROCHÁZKOVÁ, Dana. *Boj proti terorismu. Projekt EU: Improving Security by Democratic Participation – ISDEP*. ISBN: 978-80-01-05568-7. Praha: ČVUT 2014, 200p.
- [13] PROCHÁZKOVÁ, Dana. *Study of disasters and disaster management*. Praha: ČVUT 2013, ISBN: 978-80-01-05246-4, 202p.